

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt.
Félévre 3 „
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Községeknek és néptanítóknak egész évre 4 frt.

Bérmentlen levelek csak ismert kezekből fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

A nyilt-térben minden garmond sor díja 20 kr.

ZEMPLEN.

Hetilap, főtekintettel e megye anyagi és szellemi érdekeire.

Hirdetési díj:

Minden egyes szó után
100 szóig 2 kr.
Azonfelül 50 „ 1 1/2 „
„ 50 „ 1 „

Kiemelt, díszbetűk s körzettel ellátott hirdetésekért termétek szerint, minden centimeter után 3 kr. számítatik.

Hirdetések a „Zemplén” nyomdájában vétetnek föl, s vidékről is oda intézendők.

A művelt nemzetek jelszava az ipar!

A műveltség fejlődésének történetében az iparosostálynak nem kis szerep jutott. Az átmeneti korszakoknál mindenütt ott látjuk az ipar áldásos nyomait, melyek elősegítik a haladás zászlóját a civilizáció utain. De már az első emberi fejlődésnél is az ipar volt az, mely az embert kivezeté barlangjából és tuskóházából, hogy elvezesse a jelenkor fényes palotájáig, melynek bámulatos műdarabjait az iparos keze alkotja. Már a régi korban is csak azon nemzetek tartattak művelteknek, melyeknek iparosai nagyszerű művekben voltak mesterek; ezeknek maradványai előtt még a jelenkor is meg kell hajolni és bámolni az emberi ész által alkotott nagyszerű műveket, melyeknek emlékeit az iparos kezei évezredek át hirdetik.

Hogy már az első fejlődési pontnál is az ipar volt a főtényező, azt eléggé bizonyítja gyűjtemény-tárainkban a régészeti, hol összpontosítva találhatók a régi kor kezdetleges iparmaradványai, melyekből megítélhetjük a letűnt nemzetek műveltségének állapotát és fejlődését. E gyűjtemény-táraink még azoknak is kedves látományt nyújtanak, kik az ipart lenézéssel tekintik és ezt a műveltség befolyására képtelennek hiszik, ahelyett, hogy komolyan fölfognák ennek valódi értékét, mely nélkül aligha ismét föl nem kellene keresni ősapáink mészarlangjait, hogy ismét újra kezdjük ott, ahol egyszer már elkezdtük. — Hogy az ipar fejlődésével karöltve jár, ez mai nap már kétséget nem szenved. Ennek természetes kifolyása az, hogy valódi szakiparos csak az lehet, ki kézi munkáját az elmélettel összeköti, mely őt a munka kivitelénél alaposan vezérli. Mert csak ez lehet egyedül azon eszköz, mely a jelen munka értékét emeli a nemzeti vagyont gyarapítja, mit világosan mutat az előbbre haladott nemzetek példája, melyekben az ipar már oly bámulatos tökélyre emeltetett, hogy mi ezt csak csudálni vagyunk kénytelenek, ahelyett, hogy velők versenytérre léphetnénk. Részünkről csak a panasz szózata hangzik, mely sokszor akaratlanul is ajkunkra lebben mások jobbléte fölött.

Hazánkban az iparnak rosszul fölfogott kifolyása az, mely a magyar ipart tönkretévesselel fenyegeti. Államgazdaszatunk éretlensége az, mely közigazdaszatunkat tespedésben hagyja szilódni, melynek utóbajai nem lehetnek mások, mint a pusztulás és tönkre menése a nemzetnek, mire nézve elég szomorú példát találhatunk a történet lapjain. Ennek oka, részünkről — sajnos, hogy nincs másképp és így be kell vallani — az, hogy a magyar nemzet döntői tényezői, a kormány emberei és honatyáink, az ipar ügyeket lenézéssel mellőzik, mivel talán azt hiszik, hogy ez tekintélyükön csorbát ejtene a nagy világ előtt, vagy hogy ennek gyakorlati tanulmányozásával fáradozni ne kelljen, inkább átengedik e tért más nemzeteknek, gondolván, hogy ott is beszerezhető mit szükségleteink igényelnek. (Itt kivételt adunk néhány jeleseinknek, kik a magyar ipar fölvirágoztatásáért küzdenek.) De fájdalom, hogy ily ferde fölfogás mindig az egész nemzetet sújtja és bénítja, ahelyett, hogy a bűnösen boszulná meg magát.

Vannak emberek, kik ezt hiszik, hogy ha pénzök van, mindenök van és így elég gazdagok is; de ezen eszme téves voltát fényesen igazolta Franciaországban Lav János, a skót ka-

landor, az uzsora megteremtője pénzrendszerének bukása; Schmith Ádám, (a világhírű államgazdász, a skót bölcsész) bebizonyította a világ előtt, hogy bár vonjuk be egész hegyeinket arannyal, ezüsttel, ebben nem fogjuk föltalálni a gazdagságot és jobblétet, mert ennek egyedüli kútfeje a munka, az ipar, bárminő legyen az, melyben az üzetik. És ezt Colbert rendszere igazolja is Querény Ferennis (XV. Lajos orvosa) ezen a téren kereste nemzete számára a gyógyírt; midőn a francia nemzet azon betegségben szilódt, melyben jelenleg a magyar nemzet. Ő mondta, hogy a nemzetek számára is ép úgy van orvosság, mint az egyesek számára.

A jelen ipar téren a nagy átalakulások oly rohamosan követik egymást, hogy amely nemzet ennek jelentőségét fölfogni nem képes, az nyomtalanul eltűnik az élő nemzetek sorából, és e vészre óva int bennünket Beöthy Léo nemrég megjelent „Nemzetlét” című művében, hol nyomós érvekkel illusztrálja elmaradottságunk okait, éles kritikával bonczolgatja irányadóink téves eszméit és figyelmezteti a magyar nemzetet a mélységre, mely fölött szédeleg; jelzi, hogy a csirájában fejlődő magyar iparnak védelem nélkül tönkre kell menni, pedig egyedüli biztos alapja a jelen nemzetnek csak is az ipar, mely a gőz fészerejének szárnyain járja be a földtekét, a tenger sötét méhén át röpti gondolatait egyik világrészből a másikba, röpülve áthasítja a léget, a napot elemekre bontja fel, távcsövével behatol a világűrbe, hogy e gyeuge szemmel látott ködfoltokat naprendszerekre bontsa el. bámulatos gépeket talál föl, hogy embertársát megmentse a halálhozó, vészes munkáktól; majd egy-egy várost építenek a nemzetek azért, hogy az ipar téren tett haladások törekvéseit ott összpontosítva, egymásnak bemutassák. Mindezek a jelenkor művelt nemzetének jelszavai és fegyverei, melyekkel egymást törekednek elérni és elhaladni a versenytér mezén, mert már kezdik belátni a hatalmasok is, hogy csak ez az egyedüli út, mely a nemzeteket boldoggá és nagygyá teheti, nem pedig a gyilkoló fegyver hatalma, mit soha állandónak a történet nem bizonyít.

A haladó kor jelszava az, hogy kulturáltságnak és művelt nemzetnek csak azok tartanak, hol a tudomány és a műipar kifejlődtek, de sokan ezt fölfogni nem tudják, vagy nem akarják és sajnos, hogy mi is inkább ezek közé tartozunk; művelt nemzetek akarunk lenni és belépni a művelt nemzetek sorába, de nem ismerjük vagy nem akarjuk az utat, az eszközöket ismerni, melyek bennünket biztos célhoz vezethetnek.

Nagyjaink hazafias buzgalmat vélnek cselekedni a nemzetért, midőn ezerféle törvényeket alkotnak, melyek arra valók, hogy legyen a pörölésnek ezerféle fegyvere. Méltó hangzatos szavakban odaállítják, hogy Magyarország földművelő ország, tehát a fősulyt erre kell fektetni. De erre az iparosok bátran és joggal kérdehetik, hogy csupán a földművelés mellett akarunk-e művelt nemzeté fejlődni? Mert azt minden valódi államgazdász igen bölcsen elismeri, hogy azon nemzetek, kik egyedül földművelővel és állattenyésztéssel foglalkoznak, azok a műveltségnek csak alsó fokán fognak maradni, míg ellenben, kik a tudományt, a művészetet, műipart, kereskedelmet, a tudományos közigazdaszatot tartják szem előtt, azok igen hatalmas, erős és művelt

nemzeté fejlődnek, melynek példája áll előttünk a külnemzetekben.

Több diplomatikus uri emberrel volt már szerencsém e tárgyról beszélgetni, kiket igen hajlandók vagyunk népvézereknek és honatyáknak megválasztani, kik komoly meggyőződéssel kérdezték: hogy vajjon mit használna bármiféle gyártelep föllátása, ha a talaj nem terem? És e hibás nézetten alapul iparunk, államgazdaszatunk nyomoruságos talpköve. Mert ha valaki csak egy-két századdal ezelőtt mondta volna ezt, akkor meg lehetett volna előtte hajolni, mert akkor még elégnék tartották, ha a talaj megteremtette az önfentartási szükségleteket és akkor lehetett a kardot zörgetni; de a tizenkilencedik század más irányt jelölt ki a nemzetek számára és jelszava az, hogy amit a talaj terem azt az iparnak kell átalakítani és nemesíteni, hogy értéket nyerjen, és azért az iparé az elsőség, a műveltség tekintetében.

A jelen korban az ipar- és gyártelepnek hivatása nem csak a talaj egy évi termését fölmunkálni, hanem a természet kimeríthetetlen kincstárában levő ezerféle anyagok átalakítása, mely által az emberiség jobblétét mozdítja elő. És ez képezi a jelen nemzetek valódi productiv erejét, mit ha magunknál nem is, de a külföldnél feltalálhatunk.

De még azt is egész biztossággal kérdehetjük, hogy nem-e azóta kezdjük magunkat művelt nemzetnek tartani, mióta a műipart kezdjük fejleszteni (bár fájdalom, hogy kevés mértékben); a külföld is csak azóta figyel ránk mint művelt nemzetre. Így tehát az a kérdés: kié az első tér? De erre feleljen más nemzetek példája, ahol fölleljük az ipar elsőségét, mely különben a földművelés fejlesztését is feltételezi. És így evégből csak azt óhajtjuk, hogy kit a minden k teremője nemzetünk élére állított, tartsa hazafias szent kötelmeinek a magyar ipar előmozdítását, melyre nemzetünk életerővel bír, s legyen e téren erős, világító oszlopunk, hogy el ne tévelyegjünk, legyen kedves hazánk és nemzetünknek oly vezércsillaga, mely előtt meghajol valamennyi ellenünk, de ne engedje téves alapu alkudozások által a magyar ipar alól a termő talajt ismét egy évtizedre vagy tán örökre kibérelni és ezzel nyomoruságunknak biztos alapot teremteni?

S. - M.

1876-ik évi XIII. törvénycikk a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és napszamosokról.

[Szentelést nyert 1876. évi áprilishó 3-án. Kihirdetett az országgyűlés mindkét házában 1876. évi áprilishó 8-án.]

Kapható Lövy Adolf könyvkereskedésében.

A gazda kötelességeiről.

26. §. Ha a bér, ellátás, ruházat stb. iránt a szerződés alkalmával határozott kikötések nem történtek volna, a cselédet oly bér és ellátás illeti, mint amilyen a vele hasonló foglalkozású cselédnek a szolgálat helyén, illetőleg annak legközelebb vidéken legtöbb esetben adatni szokott. Ajándékokra a cseléd igényt nem tarthat, ezek meióben a gazda jóakarától függnek.

27. §. Bérhúás cselédéknél arra nézve, hogy a bér egy részét képező ruházatnak, mily idejű szolgálat után mennyi része illeti a cselédet, az egyezés dönt, — ennek nem létében a ruhailletmény meghatározására a megelőző szakasz határozatai alkalmazandók.

28. §. Köteles a gazda a cselédnek kialakított vagy a 26-ik §. értelmében megállapított bérét és egyéb illetményeit a meghatározott, illetőleg szokásos időközben pontosan kiadni, a kikötött étkezést pedig egészséges minőségben s elegendő mennyiségben kiszolgáltatni.

29. §. Köteles a gazda módot nyújtani és felügyelni arra, hogy a szolgálatba lépett tanköteles gyermekek és ifjak a népiskolai oktatás tárgyában keletkezett 1868. XXXVIII. törvénycikknek teljesen megfelelőleg rendezes járjanak iskolába.

Valamint köteles a gazda akként intézkedni, hogy családja — anélkül, hogy kötelességét mulasztaná, — időről-időre a saját hitfelekezeti isteni tiszteletben részt vehessen.

30. §. Köteles a gazda ügyelni arra, hogy cselédje, mint háznépének tagja, józan, takarékos és erkölcsös életet folytasson, továbbá, hogy cselédje testi erejét meghaladó vagy egészségét veszélyeztető munkával ne terheltesse.

31. §. Tanköteles gyermekeknél a fentebbieken kívül különösen köteles a gazda felügyelni, hogy azok olyan időben és olyan munkanemekre ne alkalmaztassanak, melyek a gyermek- cseléd testi kifejlődését és növést akadályozzák vagy veszélyeztetik.

32. §. Ha a cseléd a szolgálati idő alatt saját és gazdája hibáján kívül megbetegszik, ápolatásáról és gyógyításáról akár e háznál, akár e házon kívül a gazda tartozik gondoskodni s pedig az 1875. évi III. törvénycikk 1. §-a értelmében legfeljebb egy hónapig terjedő időtartamra, melyre a cselédnek, ha különben egész ellátásban részesül, bér nem jár. — Ezen egy havi időszak elteltével a gazda kötelezettsége megszűnik s az idézett törvény 2. §-ának intézkedései lépnek életbe.

33. §. Ha a cseléd a gazda hibájából betegszik meg, a gazdának fentebbi kötelezettsége a beteg cseléd teljes felgyógyulásáig, esetleg 30 napon túl is tart s a cselédnek ezen egész időre a bér is kiadandó.

34. §. Ha végre a cseléd betegségét annak könnyelmű vagy erkölcstelen életmódja, általában saját hibája okozza, a gazda gyógyítási és ápolatási — s mennyiben a cseléd szolgálatot nem tehet, bérfizetési kötelezettsége megszűnik s az átszáll az ekként betegé lett cselédre vagy annak fizetni köteles rokonaira, esetleg pedig az 1875. III. törvénycikk 2. §-a alkalmazandó.

A cseléd kötelességeiről.

35. §. Köteles a cseléd mindazon munkákat, melyekre szegődött, hiven, pontosan s legjobb tehetsége szerint teljesíteni.

A cseléd tartozik, mennyiben erejét vagy képességét túl nem haladja, rövid időre, szakmájának természetével nem ellenkező, attól messze nem eső szolgálatot is teljesíteni, melyre nem szegődött, az esetben, ha arra hivatott cseléd társa megbetegszik, vagy távol van, vagy annak teljesítésében más okok által hátráltatnak.

36. §. Azon cseléd ellen, ki szerződészerű, vagy az előző szakasz második kikezdésében körülírt kötelezettségeinek teljesítését bármi ürügy alatt megtagadja, a gazda kivánatára a hatóság kényszerrendszabályokat alkalmazhat, ily cseléd a gazdának okozott károkat megtéríteni tartozik.

37. §. A cselédnek nincs joga a neki kiadott munkát a gazda tudta nélkül más által végeztetni s ha abban magát a gazda tudtával helyettesítetné, a helyettesítő által netalan okozott károkat a gazdának első sorban kártérítéssel tartozik. Ha azonban a gazda rendeli el a helyettesítést, az esetben a cseléd kártérítéssel nem tartozik.

38. §. A cseléd mindazon károkat, melyeket gazdájának roszakarát, hanyagság, vagy vigyázatlanságból okozott, kártérítéssel tartozik.

39. §. Köteles a cseléd társainak hűtlenségét gazdájának azonnal feljelenteni, mit elmulasztván, felelőssé lesz mindazon károkat, melyek feljelentése esetén kikerülhetők lettek volna s melyek a közvetlen kártevőn meg nem vehetők.

40. §. A cseléd által megtérítendő mindenemű kárért, a gazda magának a cseléd bérének megfelelő részét vizsatarthatja.

41. §. Ha a cseléd bármily okból törvényszerű kártérítéssel tartozik, az, meenyiben bérhátrálékából ki nem telik, egyéb vagyonából pótolandó.

42. §. A cseléd köteles magát mindenben azon házrendhez tartani, mely a gazda által megállapított. A gazda tudta és jóváhagyása nélkül akár saját ügyében, akár multság végett kimenni, ugyisint a gazda által e czélokra engedett időn túl kimaradni tilos.

43. §. A cselédnek nincs megengedve gazdája tilalma ellenére látogatásokat általában elfogadni, különösen pedig gazdája egyenes engedelmével valakit éjszakára befogadni.

44. §. A cseléd tartozik ládáját, ruháját és minden ingóságát, ha a gazda úgy kívánja, gazdája házában tartani.

Ha a gazdának alapos gyanuja támad, a cseléd holmiját, annak jelenlétében megvizsgálhatja, de ha a cseléd ebbe maga bele egyezik, a vizsgálat csak az erre felkért községi előljáró vagy hatósági, vagy rendőri közeg jelenlétében eszközölhető.

Ha a gazda veszélyt látna a késedelemben, a gazda a cseléd ládáját és holmiját zár alá is veheti, ez esetben azonban a vizsgálat foganatosítására a községi előljárót, vagy valamely hatósági vagy rendőri személyt azonnal felszólítani tartozik.

45. §. A cseléd a gazda parancsait tisztelettel és megadással fogadni tartozik, kifejezések és cselekvények, melyek a család és háznép keretén kívül más személyek között sértőnek tekintethetnek — a gazda irányában nem támasztják a vélelmet, hogy a cselédet becsületében érinteni szándékozott volna.

46. §. A gazda jogosítva van cselédjét megdorgálni s szolgálati kihágásaiért esetleg fizetéslevonással is fenytetni.

47. §. Ha a fenytetés igazságtalanul alkalmazott, a cseléd a hatóságnál orvoslást kereshet.

A szerződés megszűnéséről.

48. §. A szolgálati szerződés a szolgálati idő tartalma alatt egyoldalul fel nem bontható. A mely fél a szolgálati szerződést a szegődési idő eltelte után folytatni nem akarja, annak — az esetben, ha ez íránt a szerződési egyezkedés alkalmazásával más ki nem köttetett volna a jelen törvény

megyében igen sok fiatal ember ne lehetett volna — és pedig éppen abban az időben; hanem hát ha volt olyan vármegye, ahol nem vala több egy nagy kőrifánál, miért ne lehetne olyan is, ahol csak egy fiatal ember van...?

Aztán meg azt is tudni kell még, hogy Parlagi Pali olyan fiatal ember volt, aki éppen házasodni való egyetlen férj-jelölt a közelgő farsangra; mert hiszen olyan irnokocskák, akiknek a hold forgásáról is csak azért van tudomásuk, mivel rendszeresen hónap elején kapják ki fizetésüket, s fel sem tehetők rólok, hogy a tudomány nagy mezején tovább lássanak a tintatartónál; — meg aztán holmi joggyakornokocskák kiket a principális urak csak azért tartanak, hogy legyen kit a postára küldözni, — no meg, hogy efféle luxus-czikk is legyen a háznál; — azután meg holmi diákféle ember, a ki még a legjobb esetben is mindig csak felkiáltó jel marad: — mondom ilyen népség akár mennyi volt ami Palink vármegyében; de hát ezek szóba se jöhettek mellette, kiváltképen ott, ahol kenyértörésre került a dolog.

Igy történt, hogy — különösen a mamák szemén nézve — Parlagi Pali volt az első fiatal ember. Mert hát Palinak már volt mit aprítani a tejebe! valamelyik nagybátyjáról csak most nem régen is szép örökség szállott reá, — voltak ökrei, juhái szamarai; — az egész vármegye tudta milyen szenvedélyes gazda, s mennyire takarékos. — Ez ugyan nem kártyázta el a jövedelmét, s hegedűszóért egy krajczárt sem dob ki, — nem adja világba az éjjeli zenéket a város valamennyi leányának, — mint a többi siheder népség; — szokták róla mondani a mamák; ilyet csak az afele járdakoptatók szoktak művelni, kiknek üres fejükön meg lapos erszényükön kívül semmiök nincs a világon;

61. és 67. §§-aiban meghatározott időben a szolgálatot felmondania kell.

49. §. A szerződési idő letelte előtt is megszűnik a szerződés hatálya:

1. a gazda, vagy azon családtagnak, kinek kártérítéssel tartozik a cseléd fogadtatott, vagy végre a cseléd halála által; (62. és 68. §§-ok.)

2. valamely részről közbejött jogos felmondással;

3. a jelen törvény 52. §-ban foglalt esetekben felmondás nélkül.

50. §. A gazda vagy a megelőző §-ban jelölt családtag halála következtében a cselédnek fizetendő járandóságokról a 62. és 68. §§-ok intézkednek. Ugyanezen szakaszok határozzák meg azaz feltételeket is melyek mellett az előző §§-ok esetében a cseléd szolgálatát elhagyhatja.

A cseléd halála esetében a gazda a cseléd megbetegedéseig esedékes bért, az elhalt cseléd bérőilág megállapított örökösének kifizetni tartozik.

51. §. Jogos a felmondás a 61—67. §§-okban megállapított felmondási idő előtt is.

I. a gazda részéről:

a) ha a cseléd azon munkára, melyre feladta, gadtatott, kellő erővel vagy képességgel nem bír;

b) ha a cseléd kötelessége teljesítése körül a gazda intései után sem fejt ki szorgalmat;

c) ha a cseléd munkanapon a gazda engedelmével nélkül, vagy tilalma ellenére ismételve távozik a háztól vagy munkájától;

d) ha ügyetlenség, könnyelműség vagy rosszakaratból a reabizottakban vagy azok által gazdájának vagy másnak kárt okoz;

e) ha perlekedő vagy veszekedő maga viseletével a házi rendet s csendet vagy a háznép között a békés megférést zavarja;

f) ha a nőcseléd terhes állapotba jut.

II. a cseléd részéről:

a) ha a gazda a kialakított bért annak idején a cseléd felszólítására sem fizetné pontosan;

b) ha a cseléd házassága által önállóságot tehetne szert, melyre a szolgálati idő betöltése esetén nem lehetne kilátása; ezen felmondás azonban a cselédre nézve érvényét veszti, ha a felmondási idő lejártáig, az őt felmondásra jogosított feltételek alaptalansága kiderül;

c) ha a cseléd kimutatja, hogy jelenléte szünelinél a család fentartására nélkülözhetlenné vált;

d) ha személye felett nem rendelkezhető kiskorú, atya vagy gyámja beleegyezése nélkül szegődött be s ezen beleegyezést a hatóság nem pótolta (8. §.) az atya vagy gyám a szolgálatból való kilépést követeli, ugyisint, ha a férjzett asszony férjének ellenzése dacára állott be s az őt visszaköveteli;

e) ha a gazda lakását más községbe állandóan teszi át és a cseléd től kívánja hogy kövessen.

Az utóbbi három esetben a cseléd a felmondási idő (61—67. §§.) letelte előtt is távozhatik, ha maga helyet más alkalmas cselédet állít s azzal a bér s élelem tekintetében, a gazda nagyobb terhelteése nélkül kiegyezik.

(Folytatása köv.)

TÁRCZA.

Miért nem tudott megházasodni..?

(Vig beszély.)

Parlagi Pál a legelső fiatal ember volt a vármegyében.

Hanem tudni kell ám, hogy abban a vármegyében nem is volt több fiatal ember!

No ugyan az még Árvánál is árva vármegye lehetett...! De ki is hinné már azt, hogy egy vármegyében csupán egyetlen fiatal ember legyen...! Már hiszen — még a legválságosabb napokban is, — mikor a haza sorsa minden valamire való fegyverfogható embert elzavart a családi tűzhelytől, akár hányat lehetett volna találni nem csak vármegyénkent, hanem községünkent is, ha ugy az ember a ruhaszekrényeket jól megvizsgálta volna; már t. i. olyan fiatal hősöket, akik a pamut gombolást üdvösségesebb dolognak tartották a bombázatásnál. — Egy fiatal ember egy vármegyében...! — Ezt ugyan nem köszönték volna meg a sorsnak azon megyebeli leányok, meg aztán könnyű lett volna abban a megyében Palinak első fiatal emberré lenni. — Egy fiatal ember egy vármegyében...! No már ilyet is csak novellában lehet mondani...!

Engedelmet kérek — már pedig ez valóságos igy volt. — Meg aztán mi lehetetlenség volna ebben? Hallottam én már olyan vármegyéről is beszélni, amelyben csak egy okos ember és egy nagy kőrifá volt. — Ez ugyan nem zárja ki azon körülményt, hogy ezen egyetlen egy nagy kőrifáju

de Pali már azt a pénzt inkább csak a gazdaságába fekteti, s már ez is mutatja, hogy ő megállapodott fiatal ember, — milyen jól jár vele aki nőül vesz, — bizony csak jó családapa válik valaha ebből a fiúból...!

Aztán milyen gavallér a lelkem, legszebb kék lovon jár az egész megyében, valódi nemes vér mind a kettő, nem rég hozta Erdélyből. — Kocsija ugyan nincs még, hacsak a nagybátyáról nem maradt rá valami tyukültető; — de mire is volna még mostan a kocsi, fiatal ember eljárhat magyar szekérkén is, a kocsi majd jó lesz a fiatal menyecskének. (Legalább ha adót vesz a nyakába, hát vigye haza olyan járművön, amitől szintén adót kell fizetnie.)

Szóval Pali a legelső fiatal ember a megyében; — de miért is nem tud már házasodni? — Óh ennek is megvan a maga oka, ezt is kitalálták a mamák mihamar. — Most még a gazdaság berendezésével van elfoglalva, örökösen építkeznek, mert hiszen az istálló nagy részint elrongyolottak már, a juhakol egyik végéről pedig még a tetőt is ledobta valami goromba zivatar; de hát addig, míg az öreg ur élt, jó volt ez így is, nem szeretett az ilyenekre költeni. Néki csak arra terjedt ki a gondolja, hogy a földek jól ki legyenek művelve az őszi és tavaszi vetések alá, hogy a vető mag tisztára ki legyen rostálva, s hogy különösen a buza ezen felül kellően megfajtoltságot hogy az aratás idején be legyen végezve, s a csepelesre se kerüljön rosz időjárás, végül, hogy a termény mentül jobb áron keljen el; s legvégül, hogy neki minden isten adta évről maradjon felvetni való dohány magja; de a gazdasági épületek kijavítására, — arra már nem adott ki egy krajczárt sem. Maga is olyan vén háznál lakott, már

Ma serü gny szóban, n évvel is a tultunk n 48 után tatott, n szabadság sovargó helyzetün azt mint hou oly lye a ta arczul ve kevés áll kinek vé a törvény volt, mel nek me azonban kezet en nye ked gyei ne független chambrin vénysszék annak k ként érv dicsőség gét, mel talnokai a rajta lehető kivüli e multban használn mérget takarékó dás, me közelünk munkak bírót (L tól f é meginga rántja k ben is i érzéken megvall nekünk dalmain hazánk bau, a l réműlete s o h a s

Az tandó, n teszi át és a cseléd től kívánja hogy kövessen. Az utóbbi három esetben a cseléd a felmondási idő (61—67. §§.) letelte előtt is távozhatik, ha maga helyet más alkalmas cselédet állít s azzal a bér s élelem tekintetében, a gazda nagyobb terhelteése nélkül kiegyezik.

szerint fejére z építess parochi tálni. B is, — s

Jó de hát lett volt gyos óc

Pa várni le szedte szétrom kastély

szen ne a vármé ki lesz lusi par

Sz leánya tetetést lekedni, s farsangr anyagi

az akko dani. — az ő esa ha valal sokat re dus gazd

kincs, h költeni matját s

ség szál egy kraj

olyan lé

HÉTRŐL-HÉTRE.

(Hír és vegyes rovat.)

„Magyarország boldog ország!...“ Mily keserű guny, mennyi ellenmondás rejlik, ma e három szóban, mely így összeállítva ezelőtt csak harmincz évvel is annyira igaz, annyira jogosult volt!... Kipusztultunk mindenből; erkölcsi reputáczióink, melyért 48 után csaknem egész Európa rokonszenvére méltatott, ma már nem eszményképe többé a jog, szabadság és hazafiai önzetlenség babérai után sovárgó nemzeteknek... Mit mondjunk anyagi helyzetünkről?! A külföld bizonyára jobban ismeri azt mint magunk, különben nem találkoznánk itt-hon oly szánonan gyalgó intézkedésekkel, melyek a takarékossg programját majd minden nap arczul verik, 1867-től hozott törvényeink közül kevés állja meg a sarat, ami jó közöttök azt nincs kinek végrehajtani, a rossz pedig reparációját várja a törvényhozás nagy műhelyében. Egy törvényünk volt, mely az államiság magasabb követelményeinek megfelelt; a bíróságok szervezetéről szóló, azonban azt is el kellett tenni láb alól, s szabad kezet engedni a hatalomnak, hogy cselekedjék kényei kedve szerint. A bíróságokat kiragadták a megyei nepotismus torkából, hogy sokat fitogtatott függetlensége egy pár év múlva az alázatos antichambrirozás fojtó levegőjében sorvadjon el. A törvényszékek redukciója bőséges anyagot szolgáltatott annak kimutatására: hogy az egyéni befolyások miként érvényesítik magukat a köztársaság kisebb dicsőségére, s tekintve az áthelyezések kötetlenségét, mely egykor Csaszlauból taborozta be hivatalnokaink kontingensét — úgy találjuk: hogy az, a rajta előmlő alkotmányos pacslu daczára is meg lehetős Bach-szagtól terjeszt maga körül. Kétségkívül dolog: hogy e kényszer-helyzet magya a multban vetett el, s hogy gyógyszerül kell ma használni azt, amit egykor organismusunkból mint mérget kellett ki hajtjanunk. Ugy de kérdjük: a takarékossg elvének megtele-e az olyan intézkedés, melyet például a nyugdíjazásnál is közvetlen közelünkben észlelünk; amidőn egy 39-40 éves, munkaképes és szakmájában lehet mondani kitünő bírót (Lehoczy Mihályt) látunk elvonní hivatásától fél nyugdíjjal, mely míg egyrészt a megingathatlannak vélt modus vivendi pokróczát rántja ki az illeti alól, más oldalt az állam különben is megfogyott erszényére hosszú esztendőket érzékeny terhek rő?! Ezt és az ehhez hasonlókat megválljuk: nem értjük, s nem veszi rossz néven nekünk senki, ha elborongunk s ha hazafiai aggodalmaink közepette azon kérdés felvetésénél: vajon hazánk annyi fájó sebére lesz-e balszam Giledában, a kétely, Poe Edgar hollójaként, mindig ama rémületel refrainnal válaszol: hogy „soha soha soha sem!“

Az őstörténelmi és embertani, Budapesten tartandó, nemzetközi VIII-ik congressust illetőleg kaptuk és közöljük a következő ssorokat: „Mitán már külföldről egyelőre számosan is jelentkeztek, kik a congressus alkalmával fővárosunkat felfogják keresni, csak illő, hogy mi, mint ez még mindenütt a congressusok székhelyein volt, legnagyobb számmal legyünk képviselve. Ezt kívánja tudományos hírnévünk, ezt a nemes vendégszeretet, melyet más ha-

szertint attól lehetett tartani, hogy egyszer csak a fejére zuhan; de hát hiába kérték jó akarói, hogy építtessen már másat, ezt pedig ajándékozta el parochiának, — nem lehetett az öreg kapacziálni. Bizony ellakhatik még ebben a successora is, — szokta ilyenkor mondani.

Jó is volt az az öreg urnak ugy, ahogy volt; de hát már a fiatal successornak Bizony szegény lett volna olyan ronda istállók között, s a féle rongyos ócska házban lakni.

Pali tehát építkezett, s mint a jó gazdától várni lehet, legelsőben is a majorsági épületeket szedte rendbe. Aztán fog következni az ócska ház szétromboltatása, hogy helyét egy csinos kis falusi kastély foglalhassa el. — Amig Pali ezekkel közben nem lesz, addig ugyan epedhetnek utánna a vármegye leányai, s gondolkozhatnak rajta, hogy ki lesz hát már közzüök annak a leendő kis falusi paradicsomnak boldog Évája!?

Szó sincs róla, hogy a megye akármelyik leánya szerencséjének tarthatta volna e megtiszteltetést, — legalább Palinak joga lehetett így vélekedni, nem csak azért, mivel ő volt a közelgő farsangra az egyetlen egy férj-jelölt, hanem mert anyagi helyzete is olyan volt, amit — különösen az akkori krachos világban kedvezőnek lehet mondani. — Aztán a számító ember a jövőre is tekint az ő családi összeköttetései úgy állottak, hogy — ha valakinek — hát neki lehetett, s pedig nagyon sokat remélhetni. A sok gyermektelen nagybácsi, — dus gazdag aggleányzó nagynénék, akiknél annyi a kincs, hogy számát sem tudják, s nem képesek elkölteni évi jövedelmökből még csak a kamatok kamatját sem, — oh ezek után bizonyosan szép örökség száll még ami Palinkra, — ez már csak az olyan leány, vagy leányos mama nem tudhatja,

sonló alkalmakkor a külföldiek nálunk tapasztalván, jelenleg még inkább megvárni mintegy följosositvák. Csak rövid öt hó van még előttünk s a világ előtt a nemzetnek a congressus tárgyaiból az érettségi próbát ki kell állania! A rendező-bizottság sokféle teendői, a főtítkár levelezései napról napra gyarapodnak, a kiállítási helyiség alkalmassá tételéhez már hozzáfogtunk; kell tehát, hogy t. társaink mielőbb, haladéktalanul sziveskedjenek arról tudósítani: vajjon miben áll az ígért térképek, vagy megyei leheltyek ügye? megvannak-e már a pogányvárak, ördög árkak, halotti halmok stb. térrajzai, átmetszetei és amennyire lehet szakleírásai; az ásatások jegyzőkönyvi kivonatai? stb. stb. Ha valamely vidék, előkelőbb intézet ezen nemzetközi versenyben képviselve nem lesz, annak az általános térképen meg nem jelenése nem fogja azt jelezni, hogy ott az őstörténelmi emlékekből semmi sincs, — mert ezt föltenni merő képtelenség! — hanem azon szegyenpirító bizonyosságul fog szolgálni: hogy ott örégészeti és embertani tekintetből még nem pny-mallott!... Ilyen boeotiai szenyfolttól mentse meg minden lelkes magyar ember hozáját, vagy vidékét, melyen él és mozog, melyet valamint nyelvét ugy földjét és annak multját ismernie hazafias kötelesség! Ujra és ismételve intézzük szaktársainkhoz szavainkat. It az idő; ne csak szóval, de tettel is legyünk életre, tiszteletre érdemes tagjai a világ művelt társaságának! Szeptember 4-től 11-ig fog a congressus tartani. A tagsági díj 12 frank; ezen árért, a nem személyesen jelenlevők is kapják a congressus ékes illusztrációkkal szerkesztendő munkálatait, melyek értéke a tagsági díjt jóval fölül mulandja. A pénz a főtítkárhoz küldendő, mire a pénztárnok a tagsági jegyet a nyugtatvánnyal együtt az illetőknek meg fogja küldeni. Nagy köszönettel vennők azt is, ha szaktársaink nem csak maguk, hanem más gyűjtők — kik akadályozták — gyűjteményeiről is tudósítanak; a külföldi muzeumokba, vagy egyesek birtokába került magyarországi őskori régiségekre utalnak; a gyűjtőkre, kiket nem ismerünk — s kiknek e miatt e körözvényből példányokat nem küldhetünk — figyelmeztetnénk; egy szóval ezen, csak munkával — és fáradsággal járó de az örégészetet a többi művelt országok színvonalára emelő törekvéseinket minden kitelhető módon támogatván, gyűjteményeiknek az ország és a világ előtt kellő becsét, fíradozásunknak elismerést szereznének. Budapestén ápril 15-én 1876. Pulszky Ferencz, elnök. Pómer Flóris Ferencz, főtítkár.

A kassai kereskedelmi és iparkamara által a következő sorok közlésére kértünk fel: Tapasztalván, hogy még igen sok kereskedő és iparos nem felelt meg az 1875. évi XXXVII. t. cz. a kereskedelmi és iparos cégek bejegyzetetésére vonatkozó határozmányainak, az illetők érdekében ismételtén utalunk a hivatkozott törvény azon rendelkezésére, mely szerint minden kereskedő és minden iparos, kinek üzlete a kisipar körét meghaladja, kereskedelmi vagy iparos céget bejegyeztetni tartozik. Hogy a kereskedő és iparos urak ezen törvényes kötelezettség teljesítésénél legalább némi részben a költségeztől megkíméltesse, ingyen szolgáltatjuk ki a cégbejegyzési kérvényeket. A kereskedéssel foglalkozóknak szolgáljon tájékozásul, hogy a kereskedelmi törvények a keresk. cégekre,

aki soha sem lakott ebben a vármegyében...!

Bizony sokan voltak, akik ezt tudták — akik aztán csak azt nem tudták, hogy kinek fog hát Pali udvarolni...? Pedig a jövő farsangon megnősül, az több mint bizonyos, hiszen már a gazdasági épületek egészen rendben vannak, farsangra a kastély is elkészül — látszik mennyire siet vele, — nem is fog már aztán hiányozni az új gazdaságból egyébb, mint egy szép feleség. Ahoz meg nagyon könnyen hozzá juthat még csak fíradtságába se fog kerülni, mert hát neki csak meg kell jelenie egy háznál, már akármelyiknél, s azt mondania, hogy kérem — én Parlagi Pali vagyok, parlagi földbirtokos — ugy is ösmerték már őt az egész vármegyében, s nem lehet rá eset, hogy kosarat kapjon, még ha menten fellépne is leány kérékint.

Tudta ezt Pali is nagyon jól, sőt talán ő volt az, aki erről legjobban meg van győződve. Nem is nagyon törté ő magát egyelőre senki leánya után, — ellehetett ő nélküle koncert, majális, műkedvelői előadás, — ő ugyan csak nem hagyja othon a gazdaságát, meg az építkezést az efféle bohóságok miatt. Meg aztán nincs is arra szüksége, hogy bohócnak csapjon fel azért, hogy feleséget kaphasson, neki, a megye első fiatal emberének; hát csak hagy járják ott a bolondját azok a többi himpellek, majd közzéjük cserdit ő, csak a farsang jöjjön el, ugy elragadja orruk elől a legszebb leányt, hogy könyves szemmel nézhetek utánna...!

Nem akarom ráfogni, hogy Pali épenséggel így gondolkozott volna, mert hát ez már nem sok életfilozófiára mutatna nála, mint a megye első fiatal emberénél. Utoljára is kérem szépen már csak ugyan az, hogy a farsangot megelőző efféle apróbb összefüvetek alkalmával nagyon sok kosarat fon-

a könyvekre és a cégvezetésre vonatkozó intézkedései alól csak a kufárok és házalók vannak kivéve. Az iparosok tájékoztatása czéljából kiemeljük, hogy — a kir. miniszterium által is helyeselt felfogásunk szerint — az iparos csak akkor kötelezhető cégének bejegyzetetésére, illetőleg csak akkor veheti a cégbejegyzési jogot igénybe, ha üzlete nagyobb terjedelemmel bír, vagy ha nagyobb megrendelésekre vagy készletre dolgozik és nyílt üzlettel bír. Miután egyébiránt az iparosok és kereskedők cégbejegyzési kötelezettségének megitélésénél kétes esetekben mindanyiszor a keresk. és iparkamara véleménye kihallgatandó; ennél fogva saját érdekekben figyelmeztetjük az illetőket, sziveskedjenek netalán kételyeik eloszlatása vagy felvilágosítás végett titkári hivatalunkhoz fordulni, mely által mindenkor a legszivesebben fognak utba igazittatni. Ismételtén utalunk a fentebbiekre azon megjegyzéssel, hogy a cégbejegyzés eszközésére kitűzött záros határidő június végével lejár, a törvényes határidő lejárta után pedig a törvény rendelkezései kivül hagyó kereskedők és iparosok 500 forintig terjedhető bírsággal fognak sújtatni. A cégbejegyzési nyomtatványok a megyék tekintetes alispáni hivatalainak és a szab. kir. városok tekintetes tanácsainak küldettek át szives kiosztás végett. A kassai és abauji kereskedők és iparosok sziveskedjenek a nyomtatványok végett a kamara titkári hivatalához fordulni. Kelt Kassán, 1876. évi május hó 20-án. A kassai kerület kereskedelmi és iparkamarája. A kamara titkára: Deil Jenő. A kamara elnöke: Novelly Sándor.

A m. honvédelmi miniszter felmerült kételyek tekintetéből tudatta, a m. kir. honvédkerületi parancsnokságokkal, hogy a magokat egy évi tetteles szolgálatra kötelezett számvevő őrmesterek, ha a törzsmesteri vizsgára jelentkeznek, s ezen vizsgát sikeresen letették, a szabályokban meghatározott 5 évi tetteles szolgálati kötelezettség mellett — törzsmesterekké az általuk elvállalt egy évi szolgálati idő letelte előtt is kinevezhetők.

Védegyleti mozgalom a nők közt. Az országos nőképző-egylet f. hó 14. közgyűlésének igen érdekes mozzanata volt. Veresné-Benitzky Hermin asszony az elnöki megnyitóbeszédben, szóba hozta a csapást, mely nemzetünk anyagi érdekeit fenyegeti és azo eszmét pendíté meg, hogy a magyar nőknek kellene a hazai ügyet felkarolni, a magyar nőknek kellene azon lenők, hogy azon 131 millió, mit Magyarország évenként fényüzési és pipere czikkéért külföldre küld, a hazában maradjon, a hazai ipar javára. A közgyűlés folyamában, mikor idítványok előadására került a sor, Szathmáry Károlyné (Békésből) és Szabóné Szentpáli Janka érdekes indoklás kíséretében — melyben a fényűzés ellen keltek ki és erőteljes szavakban utaltak a nők honleányai hivatására — határozott indítványt tettek egy országos női védegylet alakítása iránt. Mindhárom kezdeményező szavait igen nagy tetszés követte; a közgyűlés, mely meglehetősen volt látogatva, felkarolta a megpennyített eszméket, élénk konverzatió fejlődött, melynek eredménye az lett, hogy a közgyűlés a nők által alakítandó védegylet eszméjét elfogadta s megbizta az elnököt; tegye magát érintkezésbe az összes hazai nőegylet-ekkel; ezek elnököt és két-két tagját öszre or-

hatnak ám azok a hamisan mosolygó leánykák azokkal a csélcsp városi himpellérekkel, azon emberek számára, akik tulságos elbizakodottságukban elégnék tartják az alatt ujkastélyt építtetni, hogy aztán abba legelső gondolatra a megye legszebb leányát urnóvé tegyék... Miután pedig ennyi filozófiát feltételezek Paliról, ennél fogva hajlandó vagyok hinni először is azt, hogy ő valóban nagyon el volt foglalva saját dolgaival, s csupán e miatt maradt ki, az efféle helyekről, s ugyan csak ebből kifolyólag másodsor azt, hogy a jövő farsangon, nem akar komolyan, vagy legalább nem fog megházasodni.

Hanem eltekintve az eddigiéktől, azt már én is biztosan állíthatom, hogy Parlagi Pali nem régiben egyik agglegény nagybátyja elhunytával, mint ált lános örököse, meglehetősen vagyonhoz jutott. Ő a nagyon elterjedt Parlagi családnak valamelyik szegényebb ágából sarjadzott ki és mint egészen árva, s vagyontalan gyermek került a nevezett nagybácsi szárnyai alá, ott nőtt fel aztán, osztva a nagybácsi visszavonult egyszerű életmódját, s ennek az utóbbi években valóságos jobbkezevé vált, nagy segítségére levén egyetlen szenedélyes foglalkozásában — a mező gazdaság vezetésében. — Őt a nagybácsi egészen a maga módja szerint a maga kezére nevelte, s e részben nagyon is meg lehetett önmagával elégedve az öreg ur, amit az is mutat, hogy Palit mindenben utódjává tette.

Ha csak egyben ne tette volna utódjává, hogy Pali is, miként ő, agglegényként halljon meg!

(Folytatása köv.)

